

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Гордей Оксана Дмитриевна, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры финансов

e-mail: oksana_@ukr.net

Пацай Богдан Дмитриевич, кандидат физико-математических наук, доцент, доцент кафедры экономической кибернетики

e-mail: pacaj@ukr.net

Университет государственной фискальной службы Украины
ул. Университетская, 31, м. Ирпень Киевская обл., 08201, Украина

DATA ABOUT THE AUTHORS

Hordei Oksana, Doctor of Economics, Professor, Professor Department of the Finance

e-mail: oksana_@ukr.net

Patsai Bogdan, Candidate of Physical and Mathematical Sciences, Associate Pro-fessor, Department of Economic Cybernetics

e-mail: pacaj@ukr.net

University State Fiscal Service of Ukraine
University's street, 31, Irpin, Kyiv region, 08201, Ukraine

УДК 330.33.012:669(477)

DOI: 10.5281/zenodo.1219818

**УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПРОЦЕСАМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
ТА ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД**

**Горошкова Л.А.,
Волков В.П.**

У роботі проведено моделювання умов стабільного функціонування фінансової системи територіальної громади. Реформування міжбюджетних відносин є стимулом для місцевих громад ефективніше формувати дохідну частину бюджету з подальшим переходом на самозабезпечення та більш раціональне планування своїх видатків, що у майбутні фінансові періоди дозволять зробити територіальні громади економічно та фінансово спроможними. Показано, що унаслідок прийняття змін до Податкового кодексу України та Бюджетного кодексу України суттєво розширені фінансові можливості місцевого самоврядування. На сьогодні держава здійснює суттєву фінансову підтримку процесу децентралізації. Доведено, що фінансова підтримка реформ адміністративно-територіального устрою України не повинна перетворитись на перерозподіл коштів Державного бюджету на користь окремих територіальних громад та їх об'єднань. Тобто кінцевою метою реформ повинно стати створення фінансово спроможних і самодостатніх територіальних громад..

В роботі проведено моделювання етапів та умов забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Доведено, що необхідно виокремити три стадії: 1) мінімізація збитків, досягнення беззбитковості та формування умов самодостатності у фінансовому забезпеченні; 2) досягнення прибутковості та рентабельності; 3) досягнення рівня фінансової стійкості, достатнього для сталого розвитку територій.

Доведено, що найбільшу фінансову допомогу з боку держави територіальні громади потребують на перших двох стадіях. У зв'язку з цим, запропоновано на перших двох стадіях планувати експоненційне зростання обсягів державної підтримки. На третій стадії, залишається необхідною потреба у зовнішньому фінансуванні з боку держави. Але на цьому етапі більшість територій вже повинна знаходитись на тому рівні фінансової стійкості, на якому більшу частину її прибутковості і рентабельності можливо забезпечити за рахунок внутрішньогалузевих ресурсів та можливостей. Доведено, що на третій стадії, зникає необхідність стрімкого зростання видатків, їх можливо зафіксувати на певному достатньому для підтримки сталого розвитку рівні. Таку ситуацію найкраще можливо описати логістичною кривою.

Ключові слова: територіальна громада, бюджет, доходи бюджету, видатки бюджету, бюджетна політика, стабільний розвиток

УПРАВЛЕНИЕ ФИНАНСОВЫМИ ПРОЦЕССАМИ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИИ И ФОРМИРОВАНИЯ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН

Горошкова Л.А.,
Волков В.П.

В работе проведенное моделирование условий стабильного функционирования финансовой системы территориальных общин. Реформирование межбюджетных отношений является стимулом для местных общин эффективнее формировать доходную часть бюджета с дальнейшим переходом на самообеспечение и более рациональное планирование своих расходов, что в будущем финансовые периоды позволят сделать территориальные общины экономически и финансово самостоятельными. Показано, что вследствие принятия изменений в Налоговый кодекс Украины и Бюджетный кодекс Украины существенно расширены финансовые возможности местного самоуправления. На сегодня государство осуществляет существенную финансовую поддержку процесса децентрализации. Доказано, что финансовая поддержка реформ административно-территориального устройства Украины не должна превратиться в перераспределение средств Государственного бюджета в пользу отдельных территориальных общин и их объединений. То есть конечной целью реформ должно стать создание финансово самостоятельных и самодостаточных территориальных общин.

В работе проведенное моделирование этапов и условий обеспечения устойчивого развития территориальных общин. Доказано, что необходимо выделить три стадии: 1) минимизация убытков, достижения безубыточности и формирования условий самостоятельности в финансовом обеспечении; 2) достижения прибыльности и рентабельности; 3) достижения уровня финансовой стойкости, достаточного для устойчивого развития территорий.

Доказано, что наибольшую финансовую помощь со стороны государства территориальные общины нуждаются на первых двух стадиях. В связи с этим, предложено на первых двух стадиях планировать экспоненциальный рост объемов государственной поддержки. На третьей стадии, остается необходимой потребность во внешнем финансировании со стороны государства. Но на этом этапе большинство территорий уже должно находиться на том уровне финансовой стойкости, на котором большую часть ее прибыльности и рентабельности возможно обеспечить за счет внутриотраслевых ресурсов и возможностей. Доказано, что на третьей стадии, исчезает необходимость стремительного роста расходов, их возможно зафиксировать на определенном достаточном для поддержки устойчивого развития уровне. Такую ситуацию лучше всего описать логистической кривой.

Ключевые слова: *территориальная община, бюджет, доходы бюджета, расходы бюджета, бюджетная политика, стабильное развитие*

MANAGEMENT BY FINANCIAL PROCESSES OF DECENTRALIZATION AND FORMING OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Goroshkova L.,
Volkov V.

In work the carried out modeling of conditions of stable functioning of a financial system of a territorial community. The reforming between budget of the attitudes is by stimulus for local communities on the one hand, namely, more effectively to form profitable parts of the budget, and from another - to pass to self-maintenance and more rational planning of the charges, which in the future financial periods will allow to make territorial communities economically self-sufficient and financial capable.

Is shown, that owing to acceptance of changes in the Tax code of Ukraine and Budget code of Ukraine the financial opportunities of local self-management are essentially extended. On the today state carries out essential financial support of process of decentralization. Is proved, that the financial support of reforms of the administrative - territorial device of Ukraine should not turn to redistribution of a means of the State budget for the benefit of separate territorial communities and their associations. That is a ultimate goal of reforms should become creation financial of capable and self-sufficient territorial communities.

In work modeling stages and conditions maintenance of constant development of territorial communities is carried out. Is proved, that is necessary to allocate three stages: 1) minimization of the losses, achievement without the losses and formation of conditions of self-sufficiency in financial maintenance; 2) achievement profit and profitability; 3) achievement of a level of financial stability, sufficient for steady development of territories.

Is proved, that the greatest financial help on the part of the state the territorial communities demand at first two stages. In this connection, is offered at first two stages to plan exponential growth of volumes of state support. At the third stage, there is necessary a need for external financing on the part of the state. But at this stage the majority of territories already owe is at that level of financial stability, on which it is possible to supply the most part it profit and profitability for the account inside branch of resources and opportunities. Is proved, that at the third stage, the necessity of prompt growth of the charges disappears, they are possible for fixing on determined sufficient for support of constant development a level. Such situation best is possible for describing by a logistical curve.

Key words: territorial community, budget, incomes of the budget, charges of the budget, budget politics, stable development.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Реформування міжбюджетних відносин є нагальною потребою для місцевих громад з подвійною метою: з одного боку – ефективніше формувати дохідну частину бюджету, з іншого – переходити на самозабезпечення та раціональне планування своїх видатків, що у майбутньому дозволять зробити територіальні громади економічно самодостатніми та фінансово спроможними. Саме тому у сучасних умовах децентралізації особливої актуальності набуває проблема формування ефективної системи управління фінансами територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Аналізу проблем управління грошовими потоками та місцевими фінансами присвячені роботи таких вітчизняних вчених, як В.Вакуленко, Н.Гринчук, Ю.Ганущак, В.Ковальов, О.Синцова та ін. Результати власних досліджень проблеми наведені в [1-12].

Виокремлення невирішених проблем, яким присвячена стаття. На сьогодні на законодавчому рівні вже створені умови для децентралізації влади та підвищення ролі і значення територіальної громади у забезпеченні ефективності функціонування територій і держави загалом. Стаття 143 Конституції України містить перелік повноважень територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування, які здійснюються безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування. Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності. Унаслідок прийняття змін до Податкового кодексу України та Бюджетного кодексу України суттєво розширені фінансові можливості місцевого самоврядування [2]. Але, проведені нами дослідження показали, що поряд з розширенням дохідної частини місцевих бюджетів, відбувся перерозподіл і видатків, перш за все соціального характеру. За таких умов існує необхідність пошуку ефективної моделі управління фінансовими ресурсами територіальної громади на початкових стадіях функціонування.

Формулювання цілей статті. Основним завданням роботи є моделювання системи управління фінансовими ресурсами територіальної громади з метою створення механізму, що дозволять зробити територіальні громади економічно самодостатніми та фінансово спроможними.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У Конституції України територіальна громада визначена як первинний суб'єкт місцевого самоврядування. Відповідно до статті 140, місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Закон «Про місцеве самоврядування в Україні» містить таке визначення: територіальна громада – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр. Стаття 143 Конституції України містить перелік повноважень територіальної громади як первинного суб'єкта місцевого самоврядування, які здійснюються безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування. Це управління майном, що є в комунальній власності; затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку і контроль їх виконання; затвердження бюджетів відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контроль їх виконання; встановлення місцевих податків і зборів відповідно до закону; забезпечення проведення місцевих референдумів та реалізації їх результатів; утворення, реорганізація та ліквідація комунальних підприємств, організацій і установ, а також здійснення контролю за їх діяльністю; вирішення інших питань місцевого значення, віднесених законом до їхньої компетенції.

Органам місцевого самоврядування можуть надаватися законом окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує здійснення цих повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету у встановленому законом порядку окремих загальнодержавних податків, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності. Унаслідок прийняття змін до Податкового кодексу України та Бюджетного кодексу України суттєво розширені фінансові можливості місцевого самоврядування [2].

На сьогодні держава здійснює суттєву фінансову підтримку процесу децентралізації. Так, у Державному бюджеті на 2016 році із загального фонду державного бюджету місцевим бюджетам були надані субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад на суму 1 млрд. грн. Ці кошти були спрямовані на підтримку об'єднаних територіальних громад, розвиток інфраструктури та адміністративних центрів в громадах. Обсяг фінансування із загального фонду Державного бюджету Державного фонду регіонального розвитку склав 3 млрд. грн. Додатково було передбачено 1,94 млрд. грн. субвенції місцевим бюджетам на соціально-економічний розвиток окремих територій та 0,95 млрд. грн. коштів для капітальних видатків за програмою «Підтримка державних та регіональних інвестиційних проектів». Загалом, у Державному бюджеті на 2016 рік було закладено кошти для 159 об'єднаних територіальних громад. За час реформ державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад за час реформи зросла у 30 разів: з 0,5 млрд в 2014 до 14,9 млрд грн у 2017 році. На розвиток територій у 2018 році з Державного бюджету планують направити близько 37,8 млрд грн. Ця сума не включає в себе освітню та медичну субвенції, додаткові дотації, субвенції і дотації соціального захисту населення.

Заплановані такі напрями та програми, на фінансування яких у 2018 році виділятимуться кошти з державного бюджету:

1) За бюджетною програмою «Загальнодержавні заходи у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних меншин» на підтримку та розвиток петриківського розпису передбачено 5 млн грн та на розвиток української пісні – 15 млн грн.

2) Субвенція на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій – 5 млрд грн.

3) Субвенція на реалізацію заходів, спрямованих на розвиток системи охорони здоров'я у сільській місцевості – 1 млрд грн.

4) Державна підтримка будівництва (придбання) доступного житла – 100 млн грн (головний розпорядник коштів (ГРК) - Мінрегіон).

5) Підтримка регіональної політики – 449,5 млн грн (ГРК - Мінрегіон).

6) Фонд енергоефективності - 1,6 млрд грн (ГРК - Мінрегіон).

7) Будівництво футбольних полів зі штучним покриттям в регіонах України – 370 млн грн (ГРК-Мінрегіон).

8) Фінансова підтримка Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву – 6,85 млн грн (ГРК - Мінрегіон).

9) Реалізація Загальнодержавної цільової програми «Питна вода України» – 200 млн грн (ГРК - Мінрегіон).

10) Впровадження та координація заходів проекту розвитку міської інфраструктури, заходів в секторі централізованого теплопостачання України, надзвичайної кредитної програми для України, програми розвитку муніципальної інфраструктури України та заходів з відновлення сходу України – 88,9 млн грн (ГРК - Мінрегіон).

11) Реалізація надзвичайної кредитної програми для відновлення України – 50 млн грн (ГРК - Мінрегіон).

12) Реалізація Державної цільової економічної програми енергоефективності – 400 млн грн (ГРК - Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України).

13) Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР) – 6 млрд грн.

14) Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад – 1,9 млрд грн.

15) Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів в рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України – 1,5 млрд грн.

16) Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів – 66 млн грн (ГРК – Мінагропром)

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ ТА КРЕДИТ

17) Підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу – 21,5 млн грн (ГРК – Мінагропром).

18) Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі – 5 млн грн (ГРК – Мінагропром).

19) Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств – 1 млрд грн (ГРК – Мінагропром).

20) Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними – 300 млн грн (ГРК – Мінагропром).

21) Державна підтримка галузі тваринництва – 4 млрд грн (ГРК – Мінагропром).

22) Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників – 945 млн грн (ГРК – Мінагропром).

23) Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах – 11,5 млрд грн (Укравтодор).

24) Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво/реконструкцію палаців спорту - 150 млн грн (Мінмолодьспорт).

25) Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо підтримки територій, що зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту на сході України – 34 млн грн.

26) Державна підтримка заходів, спрямованих на зменшення обсягів викидів (збільшення абсорбції) парникових газів, у тому числі на утеплення приміщень закладів соціального забезпечення, розвиток міжнародного співробітництва з питань зміни клімату – 1 млрд грн.

27) Першочергове забезпечення сільських населених пунктів централізованим водопостачанням – 125 млн грн.

Але, на нашу думку, фінансова підтримка реформ адміністративно-територіального устрою України не повинна перетворитись на перерозподіл коштів Державного бюджету на користь окремих територіальних громад та їх об'єднань. Схожий механізм вже існував у державі – здійснювався перерозподіл коштів Державного бюджету на користь певних регіонів, але він виявив свою неспроможність. Тобто кінцевою метою реформ повинно стати створення фінансово спроможних і самодостатніх територіальних громад. А держава повинна сприяти цьому, а не постійно забезпечувати процес функціонування громад.

Таким чином, створення умов стабільного розвитку територіальних громад, на нашу думку, проходить певні стадії:

1) Мінімізація збитків, досягнення беззбитковості та формування умов самодостатності у фінансовому забезпеченні.

2) Досягнення прибутковості та рентабельності.

3) Досягнення рівня фінансової стійкості, достатнього для сталого розвитку територій.

З врахуванням зазначених стадій доцільно регулювати обсяги державних видатків на розвиток територіальних громад. Найбільшу фінансову допомогу з боку держави територіальні громади потребують на перших двох стадіях. Безумовно, що перш за все території необхідно вивести з кризового стану, забезпечити, як мінімум можливість досягнення беззбитковості (перша стадія). На другій стадії роль держави набуває особливого значення, оскільки отримання прибутку та досягнення рентабельності територіальних громад не гарантує переходу територій до сталого розвитку.

На третій стадії, залишається необхідною потреба у зовнішньому фінансуванні з боку держави. Але на цьому етапі більшість територій вже повинна знаходитись на тому рівні фінансової стійкості, на якому більшу частину її прибутковості і рентабельності можливо забезпечити за рахунок внутрішньогалузевих ресурсів та можливостей. Відсутність у подальшому підвищення рівня фінансування на розвиток територіальних громад державою зумовлена тим, що основною метою процесу децентралізації та оптимізації фінансового механізму управління, на нашу думку, є не принцип максимізації прибутку, а принцип створення умов сталого розвитку за рахунок оптимального використання власних фінансових і матеріальних ресурсів.

З урахуванням зазначених особливостей, можливо запропонувати таку схему управління державним фінансуванням розвитку територіальних громад.

На перших двох стадіях доцільним є експоненційне зростання обсягів державної підтримки. На третій стадії, зникає необхідність стрімкого зростання видатків, їх можливо зафіксувати на певному достатньому для підтримки сталого розвитку рівні. Таку ситуацію найкраще можливо описати логістичною кривою.

На нашу думку для того, щоб описати динаміку зміни обсягів фінансування територіальних громад на перших двох стадіях доцільно використати математичний апарат опису динамічних систем – диференційні рівняння. Існує потреба у моделюванні динаміки та обсягів, по-перше,

додаткового фінансування для досягнення беззбитковості діяльності громад; по-друге – загального обсягу необхідних фінансових ресурсів.

Приріст обсягів додаткового фінансування dN громад в деякому інтервалі часу t буде пропорційним величині обсягів фінансування – N . Цей приріст пропорційний довжині малого інтервалу. Приписуючи цю властивість функції, що розглядається як безперервна, одержуємо:

$$dN = \varepsilon N dt, \quad (1)$$

де ε – постійний коефіцієнт пропорційності, що виражає відношення швидкості приросту обсягів фінансування $\frac{dN}{dt}$ до N . Назвемо його коефіцієнтом приросту обсягів фінансування.

З рівняння

$$\frac{dN}{dt} = \varepsilon N$$

інтегруванням одержимо

$$N = N_0 e^{\varepsilon(t-t_0)}, \quad (2)$$

де $T = t - t_0$

Це експоненціальний закон, сутність якого полягає в тому, що при зростанні часу в арифметичній прогресії, обсяги фінансування змінюються в геометричній прогресії.

Практично можливо визначити число ε , що характеризує темп зміни обсягів додаткового фінансування громад. Дійсно, за час $T = t - t_0$ обсяги фінансування збільшуються в $e^{\varepsilon T}$ раз, що більше, дорівнює чи менше одиниці, у залежності від того, збільшується, зменшується чи залишається незмінним обсяг фінансування. При цьому ε не залежить від початкового моменту часу.

Таким чином, для опису динаміки зміни обсягів додаткового фінансування для досягнення беззбитковості громад можливо запропонувати функцію (2). Динаміку зміни обсягів державного фінансування також можливо описати функцією (2).

Модель, описана формулою (2) є певною мірою ідеалізованою, оскільки ми вважали, що зовнішнє середовище незмінне. Якщо ж вважати, що це середовище повільно змінюється, то для короткого відрізка часу можливо вважати, що задача залишається незмінною. Але тоді коефіцієнт приросту $\frac{1}{N} \frac{dN}{dt}$ повільно мінявся б зі зміною зовнішніх умов. Якби був відомий цей закон змін, то мало би місце диференціальне рівняння:

$$\frac{dN}{dt} = \varepsilon(t) N(t). \quad (3)$$

Таким чином, варто сформулювати гіпотезу про залежність коефіцієнтів приросту від функції N і часу t . Цю гіпотезу математично запишемо у вигляді функцій від N , відкіля одержуємо диференціальні рівняння:

$$\frac{1}{N_i} \frac{dN_i}{dt} = f(N_1, N_2, \dots, N_p). \quad (4)$$

Якщо ж коефіцієнти приросту залежать не тільки від миттєвої величини N_1 , але і від значень у попередні періоди, їх не можливо розглядати як функції від N_1 . У цьому випадку виникає необхідність розглядати складні інтегро-диференціальні рівняння, що дає можливість при модулюванні фінансових ресурсів територіальних громад врахувати зовнішні можливості стабілізації її фінансового стану. Ними, на нашу думку, можуть бути пошук додаткових інвестиційних ресурсів, поряд з видатками бюджету; впровадження заходів щодо зменшення ресурсо- та енергомісткості та ін.

На третій стадії більш оптимальною моделлю динаміки бюджетного фінансування буде не експоненціальна, а логістична модель. Таким чином, динаміку обсягів фінансових ресурсів, що формують достатній рівень фінансово-економічної безпеки територіальної громади, можливо описати логістичним рівнянням:

$$\frac{dN}{dt} = \varepsilon N - \frac{\varepsilon}{K} N^2, \quad (5)$$

де ε – постійний коефіцієнт пропорційності, що є відношенням швидкості приросту обсягів фінансування $\frac{dN}{dt}$ до N ;

$K = N_{max}$ – максимально можливий і безпечний обсяг додаткового бюджетного фінансування територіальної громади.

Рівняння (5) на відміну від (1) є нелінійним диференціальним рівнянням. Відомо, що нелінійні залежності краще описують реальні економічні системи.

Рівняння (5) описує динаміку зміни обсягів необхідного додаткового бюджетного фінансування територіальних громад за умови відсутності зовнішнього впливу на систему, тобто дає можливість моделювати вплив внутрішніх чинників.

Серед основних внутрішніх резервів зниження обсягів необхідного фінансування відзначимо, в першу чергу, оптимізація системи управління власними фінансовими ресурсами, необхідність зниження собівартості товарів, робіт та послуг за рахунок зменшення ресурсо- та енергомісткості, непродуктивних втрат ресурсів і т. ін.

Окрім внутрішніх резервів необхідне зовнішнє втручання, що забезпечить можливість зменшення обсягів необхідного фінансування.

Для того, щоб описати динаміку процесу додаткового фінансування територіальних громад з урахуванням зовнішніх чинників, пропонуємо використати модель:

$$\frac{dN}{dt} = \varepsilon N - \frac{\varepsilon}{K} N^2 - q, \quad (6)$$

де q – складова, що враховує інтенсивність впливу.

Основним фактором зовнішнього впливу є неконкретизованість економічних прав територіальних громад України та невизначеність механізмів їх реалізації. Так в Україні наявні територіальні громади, що позбавлені реальної можливості управління земельними ресурсами, що є основою їхнього розвитку; не завжди територіальні громади мають можливість реалізувати свої права на комунальне майно, оскільки відсутні публічні реєстри об'єктів комунальної власності, які належать окремим громадам; для більшості поселень досі не визначені територіальні межі, не забезпечено реалізацію механізму правонаступництва на об'єкти комунальної власності та ін. У зв'язку з цим, зазначена проблема потребує додаткового дослідження.

На початку процесу реформування адміністративно-територіального устрою на принципах децентралізації було визначено, що державна підтримка розвитку територіальних громад буде тривати п'ять років. З них три – вже пройшли. Крім того, як бачимо з наведених у другому розділі даних, загальна сума підтримки дійсно щорічно зростає, але одночасно зростає і кількість територіальних громад. Виникає важливе питання – що відбудеться після 2019 року, коли буде припинена державна підтримка? На нього є одна відповідь – в межах територіальної громади повинні бути створений механізм беззбиткового її функціонування.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Показано, що унаслідок прийняття змін до Податкового кодексу України та Бюджетного кодексу України суттєво розширені фінансові можливості місцевого самоврядування. На сьогодні держава здійснює суттєву фінансову підтримку процесу децентралізації. Доведено, що фінансова підтримка реформ адміністративно-територіального устрою України не повинна перетворитись на перерозподіл коштів Державного бюджету на користь окремих територіальних громад та їх об'єднань. Тобто кінцевою метою реформ повинно стати створення фінансово спроможних і самодостатніх територіальних громад..

В роботі проведено моделювання етапів та умов забезпечення сталого розвитку територіальних громад. Доведено, що необхідно виокремити три стадії: 1) мінімізація збитків, досягнення беззбитковості та формування умов самодостатності у фінансовому забезпеченні; 2) досягнення прибутковості та рентабельності; 3) досягнення рівня фінансової стійкості, достатнього для сталого розвитку територій.

Найбільшу фінансову допомогу з боку держави територіальні громади потребують на перших двох стадіях. На третій стадії, залишається необхідною потреба у зовнішньому фінансуванні з боку держави. Але на цьому етапі більшість територій вже повинна знаходитись на тому рівні фінансової стійкості, на якому більшу частину її прибутковості і рентабельності можливо забезпечити за рахунок внутрішньогалузевих ресурсів та можливостей.

У зв'язку з цим, запропоновано на перших двох стадіях планувати експоненційне зростання обсягів державної підтримки. На третій стадії, зникає необхідність стрімкого зростання видатків, їх можливо зафіксувати на певному достатньому для підтримки сталого розвитку рівні. Таку ситуацію найкраще можливо описати логістичною кривою.

Література

1. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. – К.: НІСД, 2016. – 61 с.
2. Батанов О.В. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки / О.В. Батанов : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf.
3. Муркович Л. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування в Україні: теоретичні аспекти / Л. Муркович : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02%285%29/10mliuta.pdf.
4. Молодожен Ю.Б. Поняття і сутність територіальної громади в системі місцевого самоврядування України / Ю.Б. Молодожен // Університетські наукові записки: Часопис Хмельницького університету. – 2006. – № 2. – С. 128-136.
5. Горошкова Л. А. Управління фінансовими потоками програм створення територіальних громад / Л. А. Горошкова, В. П. Волков, Г. В. Коваленко // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2017. - №1 (61). – С.93-100.
6. Горошкова Л. А. Створення та управління продовольчими ресурсами територіальної громади / Л. А. Горошкова, В. П. Волков, Р. О. Карбівничий // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2017. - №1 (61). – С.100-108.
7. Горошкова Л. А. Технологія якісного і кількісного управління територіальними громадами / Л. А. Горошкова, В. П. Волков, Г. В. Коваленко, Р. О. Карбівничий // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2017. - №2 (62). – С. 29-41.

References

1. Territorial community as a base part of the administrative - territorial device of Ukraine: problems and prospects of reforming. The analytical report. - K.: NISI, 2016. - 61 p.
2. Batanov O.V. A territorial community - primary subject of municipal authority in Ukraine: concept and attribute : http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf.
3. Murkovich L.A. territorial community as the subject of local self-management in Ukraine: theoretical aspects : http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02%285%29/10mliuta.pdf.
4. Molodozhen Y.B. Concept and essence of a territorial community in system of local self-management of Ukraine // University scientific slip: a magazine of Khmelnytskyi university. - 2006. - № 2. - P. 128-136.
5. Horoshkova L., Volkov V., Kovalenko G. Management of financial flows of the programs of creation of territorial communities // Management of the projects and development of manufacture. - 2017. - №1 (61). – P. 93-100.
6. Horoshkova L., Volkov V., Karbivnychy P. Creation and management of food resources of a territorial community // Management of the projects and development of manufacture. - 2017. - №1 (61). – P. 100-108.
7. Horoshkova L., Volkov V., Kovalenko G., Karbivnychy P. Technology of qualitative and quantitative management of territorial communities // Management of the projects and development of manufacture. - 2017. - №2 (62). – P. 29-41.

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Горошкова Лідія Анатоліївна, д.е.н., доцент, академік Академії економічних наук України, професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики

e-mail: goroshkova69@gmail.com

Волков Володимир Петрович, д.т.н., професор, академік Академії економічних наук України, професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики

e-mail: volkovvp49@gmail.com

Запорізький національний університет,
вул.Жуковського, 66, Запоріжжя 69600, Україна

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Горошкова Лидия Анатольевна, д.э.н., доцент, академик Академии экономических наук Украины, профессор кафедры предпринимательства, менеджмента организаций и логистики

e-mail: goroshkova69@gmail.com

Волков Владимир Петрович, д.т.н., профессор, академик Академии экономических наук Украины, профессор кафедры предпринимательства, менеджмента организаций и логистики

e-mail: volkovvp49@gmail.com

Запорожский национальный университет,
ул.Жуковского, 66, Запорожье 69600, Украина

DATA ABOUT THE AUTHORS

Goroshkova Lidiia, D. Sc. in Economics, Professor of the Chair of entrepreneurship, management of organizations and logistics,

e-mail: goroshkova69@gmail.com

Volkov Vladimir, D. Sc. in technical, professor, Professor of the Chair of entrepreneurship, management of organizations and logistics,

e-mail: volkovvp49@gmail.com

Zaporizhzhya National University,
Zhukovskogo str., 66 Zaporizhzhya 69600 Ukraine

УДК 338.242.2

DOI: 10.5281/zenodo.1219816

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДТРИМКИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТУ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Качула С.В.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання державної фінансової політики розвитку публічно-приватного партнерства в Україні.

Мета дослідження: аналіз впливу державної фінансової політики на становлення публічно-приватного партнерства (ППП) в Україні як інструменту реалізації соціальних цілей держави/органів місцевого самоврядування і окреслення напрямів удосконалення фінансового інструментарію підтримки пріоритетних соціальних проектів PPP.

Методи дослідження. У роботі застосовано сукупність наукових методів і підходів, у тому числі аналізу, системний, порівняльний, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження.

Результати роботи. У статті розглянуто питання розвитку публічно-приватного партнерства (ППП) як інструменту соціального розвитку. Показано, що сьогодні важливим завданням державної фінансової політики є подальший розвиток публічно-приватного партнерства, як інструменту забезпечення ефективного фінансування суспільного розвитку. Проаналізовано нормативно-правову базу у аспекті регулювання державної фінансової підтримки проектів PPP в Україні. Визначено основні чинники, що впливають на дієвість інструментарію державної фінансової політики підтримки PPP в сучасних умовах функціонування національної соціально-економічної системи.

Галузь застосування результатів: система державного фінансового регулювання, державна фінансова політика.

Висновки. Удосконалення напрямів фінансування проектів PPP повинне здійснюватися у руслі підвищення результативності використання бюджетних коштів, удосконалення середньо- та довгострокового бюджетного прогнозування та планування, наукового обґрунтування пріоритетів суспільного розвитку. Вдосконалення інструментарію державної фінансової політики в Україні для вирішення пріоритетних цілей суспільного розвитку необхідно здійснювати з урахуванням сформованого інституційного середовища та можливостей його покращення, поглиблення процесів децентралізації та стану державних і місцевих фінансів, дотриманням вимоги бюджетної стійкості та боргової безпеки.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство (ППП), соціальний розвиток, бюджетні кошти, державна фінансова політика.

IMPROVEMENT OF THE STATE FINANCIAL POLICY OF SUPPORT OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS AS AN INSTRUMENT FOR SOCIAL DEVELOPMENT

Kachula S.V.

The subject of research are theoretical and practical questions of the state financial policy of the development of Public-Private Partnership in Ukraine as an instrument of social development.